

ἔασι κοινωνικὴν μεταβολήν, δὲν μετέχουσι πλέον οὔτε τῆς Ἀττικῆς παιδείας τῶν Πατέρων τῆς Δ' ἑκατονταετηρίδος, οὔτε τῆς ἐξαιρέτου πολυμαθείας καὶ εὐφυΐας τοῦ συγχρόνου τῶν Φωτίου, ἢ τοῦ Εὐσταθίου.

Γ'. Ὅτι, ἕνεκα τούτου ὁ χυδαῖσμός ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰσδύει εἰς τὴν χρονολογικὴν τριγγραπὴν, καὶ ἐντεῦθεν ἀκολούθως διχιδίδεται εἰς τὴν γραμματολογίαν τοῦ γένους.

Δ'. δὲ, ὅτι ἡ εἰσχωγῆ καὶ ἡ πρόοδος τοῦ χυδαῖσμοῦ κατὰ τὴν Η' καὶ τὴν Θ' ἑκατονταετηρίδα σημειώσῃ τὰ πρῶτα βήματα τῆς νεοελληνικῆς δικλιτικῆς εἰς τὸ στάδιον τῆς ἐπομένης ἐξενγενήσεως.

Τῶν βραχέων τούτων προτρυφούντων, μετακλινομεν νῦν εἰς τὴν συνχωγῆν τῶν χωρίων τῆς μὴ λογίης γλώσσης, καὶ τῶν τῆς τότε ιδιωτίδος, ὅσα ἐμπεριέχονται ἐν τῇ Συνεχείᾳ τοῦ Χρονικοῦ Πασχαλίου. Καθ' ἣν δὲ προλαβόντως ἐδόξαμεν ὑπόσχεσιν, θέλομεν ἀπλῶς ἀποταμιεύσει τὴν ἐντυγχανομένην ὕλην, μήτε τὴν φιλολογικὴν ἀξίαν τῶν χωρίων κρίνοντες, μήτε τὸ λεκτικὸν ἢ τὸ γραμματικὸν τῆς ὕλης συστηματικῶς ἐπισκευάζοντες. Ἡ ἀποθησαύρισις τῶν δημοδῶν τεκμηρίων, ὡς εἴπομεν, πρέπει νὰ προηγηθῇ τῆς κριτικῆς ἐπισκευῆς, καθ' ὅν τρόπον ἡ γενικὴ τῶν νεοελληνικῶν λέξεων καὶ φράσεων ἀποθήκευσις εἰς ἐπίτηδες Γλωσσάριον, πρέπει νὰ προηγηθῇ παντὸς Ἑτυμολογικοῦ συστήματος ἀξίου λόγου. Ἀποπῶν, μολοντοῦτο, δὲν εἶναι, φρονοῦμεν, νὰ ζητήσωμεν τὴν ἀδειαν, ὅπως παρὰ πόδας καὶ ἐπιτροχάδην ἐπισυναψώμεν σημειώσεις τινὰς φιλολογικὰς, ἢ γλωστογραφικὰς, καὶ εἰσθ' ὅτε ἐτυμολογικὰς, πρὸς διαφώτισιν τῶν ταμιευομένων χωρίων. Καὶ ἐπειδὴ περὶ τὴν ἔρευναν ταύτην οὐδεμίαν φιλαυτίαν προσάπτομεν, ἀλλὰ μάλιστα, συνειδότες τὰς ἀπείρους δυσκολίας τῆς μελέτης, μετὰ πλείστης ὕψης δειλίας τὸν ἔρπον τῆς ἡμετέρας ἀνακδιφήσεως προσάγομεν, διὰ τοῦτο προσκαλοῦμεν ἐντεῦθεν πάντα λόγιον ὁμοειθῆ, παρακινουμένον ἐνθέρμως τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα καταχνηνομένους νὰ διορθώσωσι τὰ τυχόντα σφάλματά μας, καὶ καθὼς ἡμεῖς ἐδόξαμεν εἰς αὐτοῦς ἀφορμὴν σπουδαίας συζητήσεως, οὕτως αὐτοὶ νὰ δώσωσιν ἐρεξῆς εἰς ἄλλους ἀφορμὴν ὁμοίαν, ἕως οὔ ἢ τῆς ἐθνικῆς γλώσσης σπουδῆ καὶ μελέτη, ἀπὸ τοῦ κύκλου τῆς ἀμαθεστάτης καὶ προπετοῦς σχολαστικότητος μεταβῆ εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἐπιστήμης, ἐκτεθῆ εἰς τὸ ἱερὸν τῆς ἱστορίας φῶς, παρὰ τὴν τὸ κῆρος τῆς ὑγιούς κριτικῆς, καὶ οὕτω γίνῃ ὑπερέξοχον καὶ κυριώτατον ἐθνικὸν μελέτημα.

ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑΛΙΟΥ.

—ooo—

Σελ. 299.) Ἄμα ὁ Ἰοβιανὸς ἐβασίλευσε, προσεφώνησε τῷ παντὶ στρατῷ καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ Συγκλητικοῖς, διὰ φωνῆς αὐτοῦ ἰδίας· Εἰ

θέλετε βασιλεύειν με ὑμῶν, ἵνα πάντες Χριστιανοὶ ἐσμεν (1).

Σελ. 308.) ἐπὶ τῆς παρούσης Ἰπατείας (407 Μ. Χ.) ἐκάη τὸ Πραιτώριον Μοναξίου Ἐπαρχοῦ πόλεως ἀπὸ τοῦ δήμου Κωνσταντινουπόλεως διὰ τῆς ἐνδείας τοῦ ἄρτου· καὶ ἐσῆρη ἢ παροῦχα (2) αὐτοῦ ἀπὸ τῆς πρώτης Ρεγεῶνος (3) ἕως τῶν Δομηῶν Ἐμβόλων. Καὶ ἐπήνησαν αὐτοῖς οἱ δύο Στρατηλάται Οὐαρανᾶς ὁ Ἰπατος, καὶ Ἀρσάκιος, καὶ Συρέσιος, καὶ ὁ Κόμης τῶν Λαργιτιῶνων (4), καὶ παρεκάλεσαν αὐτοὺς (τοὺς δῆμους) λέγοντες Ἰποστρέψατε, καὶ ἡμεῖς τυποῦμεν, ὡς θέλετε.

Σελ. 311) Ἡ βασίλις Πουλχερία ἐπεθύμει νὰ συζεύξῃ εἰς γάμον τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς καὶ Ἀυτοκράτορα Θεοδόσιον πρὸς τινα θυγατέρα Πατριεῖου ἐξ αἵματος βασιλικῶν. Ὁ δὲ Θεοδόσιος εἶπεν αὐτῇ· «Ἐγὼ θίλω εὐρεῖν νεωτέραν, εὐμορφον πάνυ, ἵνα τοιοῦτον κάλλος μὴ ἔχη ἄλλη γυνὴ ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἐξ αἵματος βασιλικῶν. Εἰ δὲ μὴ ἐστὶ καλὴ εἰς ὑπερβολὴν, οὐ χρεῖαν ἔχω, οὔτε βασιλικῶν αἵματος, οὔτε πλουσίαν, ἀλλὰ καὶ εἴ τινος δὴ ποτε εἴαρ ἐστὶ θυγάτηρ, μόνον εὐπρεπῆς πάνυ, αὐτὴν λαμβάνω » Ἡ δὲ Πουλχερία ἰδοῦσα τὴν Ἀθηναῖδα (ἢ Εὐδοκίαν) εἰσῆλθε πρὸς τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Θεοδόσιον τὸν Βασίλεα, καὶ εἶπεν αὐτῷ· «Εὐρον νεωτέραν, καθαρὰν, εὐστολον, λεπτοχαρακτερον, εὐρυια, ἀσπροτάτην (5) ὡσεὶ

(1) Ἀθέσκιον ἂν ὁ Ἰοβιανὸς ἐλάλησεν ὄντως ἑλληνιστί· οὐχ ἔττον ὁμοῦς ἀξιοταμίευτος ἤθελεν εἶσθαι ἢ ἑλληνικῆ τῆς προτροπῆσεως τοῦ ἑρμηνεία. Ἐπιφυλακτικῶς νὰ προσάξωμεν ἐρεξῆς γλωσσικὰ τινα τεκμήρια ἀποδεικνύοντα τὸν ἑλληνισμὸν τῶν πρώτων Ἀυτοκρατόρων· πρὸς τοῖς ἄλλοις δὲ καὶ ἐν πολύτιμον τοῦ Ἰοβιανοῦ.

(2) Λέξις γραικωρομαζική. « Ἄρμα, ὄχημα, παροῦχα, δίφρος. » Ἡτύχ. Ὁρ. τὰ Γλωσσάριον τοῦ Βουσσίου καὶ τοῦ Μεουρσίου, ἐπὶ δὲ τὸ Ἑτυμολογικὸν τοῦ Βουσσίου, καὶ τὰ σχόλια εἰς τὸν Ἡσύχιον ἐν τῇ Ἀλθερτ. ἐκδ.

(3) Regio, nis. Ἐν τῶν διαμερισμάτων τῆς μητροπόλεως.

(4) Comes Largitionum, ἀξιωματικὸς τοῦ Στρατάρχου.

(5) Ἡ φράσις ἀσπροτάτη ὡσεὶ χιῶν ἔχει νεοελληνικὴν τὴν ὄψιν, καὶ ἔρχεται πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἐτυμολογίας τοῦ Κορκῆ, ὅστις ὀρθῶς παρήγαγε τὸ ἄσπρον παρὰ τὸ ἄσπιλον, ἀποβολῆ τοῦ ε, καὶ τῆ συνήθει τροπῆ τῶν ὑγρῶν λ καὶ ρ. Καὶ λοιπὸν, ἄσπρον πρόσωπον δηλοῖ πρόσωπον ἄσπιλον, ἦτοι καθαρὸν, ἀγνὸν, λευκὸν, διότι οὐσιωδῶς ἄσπιλον εἶναι τὸ λευκὸν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο χρῶμα· ἄσπρη ἴσταν τὸ χιόνι, λέγεται εἰσέτι εἰς τὴν κοινὴν συνήθειαν. Πῶς δὲ ἡ λέξις λευκός ἔχασεν ἐν τῇ νεοελληνικῇ τὴν ἐπιθετικὴν σημασίαν τῆς, μόνον δὲ εἰς σχῆμα ῥηματικὸν καὶ οὐσιαστικὸν ἀπέμει-

χιόνα, μεγαλόφθαλμον, υποκεχαρισμένην, ούλοφαρθόκομον, σιμρόποδα, ελλόγιμον, Έλληδικήν, παρθένον.»

Σελ. 317.) 'Ο 'Αττίλας εδήλωσε διὰ Γότθου ενός πρεσβευτοῦ Οὐαλεντιανῶ βασιλεὶ 'Ρώμης· «'Εκέλευσέ σοι δι' ἐμοῦ ὁ Δεσπότης μου, καὶ Δεσπότης σου 'Αττίλας ἵνα εὐτρεπίσῃς αὐτῷ Παλάτιον.»

Σελ. 319.) Τῷ αὐτῷ ἔτει (450) ἰσθάγη Χρυσάφης (6) ὁ Σπαθάριος εἰς τὴν Πόρταν Μελαρτιάδος.

Σελ. 324.) Τούτῳ τῷ ἔτει ἔβρεξεν ἐν Κωνσταντινουπόλει κορίαν, ἀντὶ βροχῆς (7).

νεν; Ἄθλων· Ἐν γένει, ὅμως, αἱ νεώτεραι γλώσσαι ὡς ἐκ συμφώνου ὅλα μετέβαλον τῶν χρωμάτων τὰ ὀνόματα, ἀλλὰ ἀντὶ τῶν προτέρων ἐκ τῆς ὁμοιότητος παραλαβοῦσι. Τὸ μέλαν, λ. χ. τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς εἶναι δυσετυμολόγητον· ὡσπύτως καὶ τὸ ἐρυθρὸν, διότι ἀγνωστος ἡ σχέση τῆς λέξεως πρὸς τὸ ὄν, ἢ πρὸς τὴν ἰδέαν ὅθεν τὸ ὄνομα παρήχθη. Ὡς ἐκ τούτου, αἱ νεώτεραι γλώσσαι ἀνεκαίνισαν τὰς πλείστας τῶν τοιούτων ὀνομασιῶν. Τὸ μέλαν ἐγένετο μαῦρον ἐν τῇ νεοελληνικῇ ἐκ τοῦ Μαύρου (aogre), τὸ δὲ ἐρυθρὸν ἐγένετο κόκκινον, ἐκ τοῦ κόκκου, ἢ συνηθέστερον πρινοκοκκίου, ὅθεν καὶ ἡ Cocciniglia. Τὸ πράσινον (λέξις ἀρχαία, καθὸ ἐν χρήσει ἕως ἀπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου τοῦλάχιστον), ἐλήφθη ἐκ τοῦ πράσου, καὶ ἀναλογεῖ κατὰ παραγωγήν πρὸς τὸ χλωρὸς, ἢ χλοερὸς καὶ τὸ viridis, σημαίνοντα ἑσπύτως τὴν ἰκμάδα καὶ φυτικὴν ζωτικότητα. Τὸ δὲ κίτρινον ἐλήφθη ἐκ τοῦ κίτρου, ὡς τὸ λατινικὸν Croceus ἐκ τοῦ κρόκου ὅθεν, καὶ ὁ τῆς ἡμετέρας συνηθείας κρόκος (ῶσ), καὶ ὡς τὸ ταυτοσήμαντον Ἰσπανικὸν Amarillo ἐλήφθη πιθανῶς ἐκ τοῦ κιτρινοειδοῦς ἀμυράντου. Αἱ πλείονες τῶν νεωτέρων γλωσσῶν παρέλαβον τοῦ κιτρίνου χρώματος τὴν ὀνομασίαν ἐκ τοῦ Γοτθικοῦ Gelo, συγγενεῖς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰέλου (Ἰελος, Γέλος, Γυαλίον), ἐπειδὴ γνωστὸν ὅτι, ὁ ἀκατέργαστος καὶ χονδρὸς ὕκλος εἶναι κιτρινοειδής. Ἐντεῦθεν τὸ Ἀγγλοσαξωνικὸν Gelew, τὸ Ἀγγλικὸν Yellow, τὸ Ὀλλανδικὸν Geel, τὸ Ἰταλικὸν Giallo, τὸ ἀρχαῖον Γαλλικὸν Jaulne, καὶ τὸ νεώτερον Jaune. Τὸ τοῦ παρρημακότος λατινισμοῦ Blancus, λευκός, συγγενεῖς πρὸς τὸ ἑλληνικὸν βλακός, καὶ πρὸς τὸ βλάσκω καὶ βλάω· ἀναλογεῖ δὲ πρὸς τὸ ὠχρὸς (οὐ-χρῶα, χρῶα μὴ ἔχων), καὶ ὠχρῶ (pallid, ternir, decolorer). Ἐντεῦθεν δὲ τὸ Γαλλικὸν Blanc, τὸ Ἰσπανικὸν Blanco, τὸ Τοσκανικὸν Bianco, καὶ τὸ Πορτογαλλικὸν Branco.

(6) Δὲν εἶναι δίκαιον ἐκ τοῦ κυρίου τούτου ὀνόματος νὰ ἐξεκλάσωμεν, ὅτι τότε ἡ λέξις χρυσός ἐλέγτο ὑποκοριστικῶς, ὡς καὶ τὴν σήμερον, χρυσάφιον;

(7) Τὸ τῆς νεοελληνικῆς συνηθείας Βρέχω ἀντὶ τοῦ Ἰῶ, καὶ Βροχῆ ἀντὶ Ἰετός. Ἀξιοπαρατήρη-

Σελ. 330.) Καὶ μετ' ὀλίγον ἀρρώσθησας ὁ βασιλεὺς Ἀναστάσιος ἔκειτο· καὶ ἀστραπῆς γενομένης καὶ βροντῆς μεγάλης πάνυ ἔβρονθεῖς, ἀπέδωκε τὸ πνεῦμα (8).

Σελ. 325.) Καὶ εὐθέως πέμψας ὁ Βασιλεὺς (Ζήνων) εἰς τὴν Μεγάλην Ἑκκλησίαν ἐπήρε (9) . . . τὰ τῆς βασιλείας ἅπαντα.

Σελ. 332.) . . . Καὶ δεχθεὶς ὁ Τζάβιος παρὰ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως Ἰουστίνου ἐφωτίσθη καὶ Χριστιανὸς γενόμενος, ἔγημε γυναῖκα Ῥωμαίαν, ἔγχορον Ὀρίνου τοῦ Πατρικίου, τοῦ ἀπὸ Κουροπαλατῶν Οὐαλεριακῆν, ἣν τινα εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ χώραν λαβὼν ἀπήγαγε, προχειρισθεὶς καὶ στεγθεὶς βασιλεὺς Λαζῶν ὑπὸ τοῦ Ἰουστίνου βασιλέως, φορέσας στέφανον Ῥωμαίων, καὶ χλαμύδην ἄσπρον ὕλοσηρικόν, ἔχων ἀντὶ πορφυροῦ χρυσοῦν βασιλικὸν ταῦλον (10), ἐν ᾧ ὑπῆρχεν ἐν μέσῳ στηθάρην ἀληθείην μικρὸν τοῦ βασιλικοῦ χαρακτῆρος Ἰουστίνου (11), καὶ στιχάρην ἄσπρον παραγαῦδιν (12), καὶ αὐτὸ ἔχον

τος ἡ λέξις τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας Breio ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ Βρέχω.

(8) Ἡ περίοδος αὕτη μᾶς διατηρεῖ τὸ ῥῆμα ἀρρώστω ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ νοσήω, καὶ καθὼς ἡ σήμερον ἰδιώτικα τὸ μεταχειρίζεται. Ἀναλογεῖ δὲ πρὸς τὸ Ἀσθενέω, ὅπερ ἐν τῇ κοινῇ συνθεῖσι σπανιώτερον τοῦ Ἀσθενεία. Ἐκ δὲ τοῦ ὑποθετικοῦ Ἀσθενίω παράγεται ἡ ἐν χρήσει μετοχὴ Ἀσθενισμένος, σημασίαν βχυρτέραν ἔχουσα τοῦ Ἀρρώστος. Τὰ δὲ Νόσος, Νοσεύω, Νοσειμένος, μόνον ἐπὶ ἐπιδημίας.

(9) Ἐπαίρω λέγομεν καὶ σήμερον, ἢ συντομίας ἐνεκα Παίρω καὶ Παίρω. Ἡ παρεμβολὴ τοῦ ρ εἶναι κοινὴ εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ εἰς ῶ λέγοντα ῥήματα· ἐπειδὴ δὲ σπάνια τὰ ἐξαιρούμενα, εὐλόγως ἀποδίδομεν τὴν νεοελληνικὴν συνθεῖσιν εἰς τινα διαλεκτισμὸν ἀρχαῖον, τοῦ ὁποίου ἀνάγκη νὰ διαζητήσωμεν τὰ ἔχνη. Οὕτω, λ. χ. τὰ Φέρω, Δέρω, Σπέρρω (Σπείρω) Σύρω, (Γύρω), (Κεράω, ῶ), Ἐξέρρω, ῶ, ἢ ἡμετέρη ἰδιώτικα προφέρει Φέρνω, Δέρνω, Σπέρνω, Σέρνω, Γέρνω, Κερνώ, Ξερνώ, κτλ.

(10) Ἀγνοοῦσιν οἱ βυζαντινοὶ γλωσσογράφοι τῆς λέξεως τὴν σημασίαν. Ἐκ τῆς συγκριτικῆς ἐννοίας τῶν ὑπὸ τοῦ Μεουραίου καὶ τοῦ Δουκαγγίου ἀναφερομένων χωρίων ἡμεῖς εἰκάζομεν, ὅτι ταῦτις ἢ ταυλίον δηλοῖ τῆς ἐσθῆτος τὴν παρυφάν (bordure). Ἡ λέξις βεβαίως εἶναι λατινικὴ, καὶ σημαίνει πιθανώτερον σινίδιον ἀρμοδίαν πρὸς ζωγράφειαν.

(11) Στηθάρην, ἢ στηθάριον, ἢ προτομή· ἀληθείδιον δὲ, ὡς φαίνεται, εἶναι τὸ ὁμοίωμα. Ἀθησαύριστος ἡ λέξις.

(12) Στιχάριον, ἢ στιχάρην, κατὰ τὴν βυζαντινὴν συνθεῖσιν, καὶ στιχάρι ἐπὶ τὸ νεοελληνικώτερον, ὁ χιτῶν, tunica· μέρος προσέτι τῆς ἱερατικῆς στολῆς. Τὸ δὲ παραγαῦδιν καθ' ἡμᾶς ἡμικρημένον. Προτιμητέον τὸ παραγάδην, δίκτυον. Κατὰ τοιαύτην εἰκασίαν τὸ χωρίον σημαίνει λευκὸν χι-

ἄρουσά πλουμμία βασιλικά, ὡσαύτως φέροντα τὸν χαρακτῆρα τοῦ αὐτοῦ βασιλείου, Ἰουστινίου. Τὰ γὰρ Τσαγγία (13) αὐτοῦ ἦν ἀπὸ τῆς χώρας αὐτοῦ ῥουσαία (14), Περσικῶ σχήματι ἔχοντα μαργαρίτας ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἑὼνη αὐτοῦ ὑπῆρχε διὰ μαργαριτῶν.

Σελ. 336.) Πέμπτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ, μηνὶ Ἰανουαρίῳ, γέγονε τοῦ λεγομένου ΝΙΚΑ ἡ ἀμαρτία τρώπῳ τοιοῦτῳ Ἀγελθόντα τὰ μέρη ἐν τῷ ἰππικῶ, ἔκραξαν οἱ ἄνθρωποι τῶν Πρασίτων α Ἀκτα διὰ Καλοπόδιον τὸν Κουβικουλάριον καὶ Σπαθάριον! Ἐτη πολλὰ, Ἰουστινιανὲ, τοῦ Βίγκας! Ἀδικοῦμεθα, μὴτε ἀγαθὲ οὐ βαστάζομεν, οἶδεν ὁ Θεὸς φοβούμεθα ὀνομάσαι, μὴ εὐτυχίῃσιν, καὶ μέλλομεν κινδυνεύειν (15). Καλοπόδης ἐστίν, ὁ Σπαθάριος Κουβικουλάριος ὁ ἀδικῶν ἡμᾶς (16).

Σελ. 338) Τῇ δὲ Κυριακῇ ἡμέρᾳ, τοῦτέστι τῇ εἰ. τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, ἀπορούχιος ἀνῆλθεν ὁ Βασιλεὺς (Ἰουστινιανός) εἰς τὸ ἰππικὸν ἐν τῷ ἰδίῳ Καθίσματι, βαστάζων τὸ Ἅγιον Εὐαγγέλιον. Καὶ τοῦτου γνωσθέντος, ἀνῆλθε πᾶς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἐχώσθη τὸ ἰππικὸν ὄλον ἐκ τῶν ὄχλων. Καὶ ἰπώμοσαντο αὐτοῖς ὁ Βασιλεὺς, λέγων α Μὰ τὴν δύναμιν ταύτην, συγχωρῶ ἡμῖν τὸ πταίσμα τοῦτο, καὶ οὐ κελεύω τιτὰ ἐξ ἡμῶν συναρῆσθαι ἀλλ' ἡσυχάσατε, οὐδὲν γὰρ παρ' ἡμᾶς, ἀλλὰ παρ' ἡμῶν. Αἱ γὰρ ἡμεῖς ἀμαρτίαι ἐποίησάν με μὴ παρασχεῖν ἡμῖν, περὶ ὧν ἠτήσατέ με ἐν τῷ ἰππικῶ. » Καὶ πολλοὶ τοῦ ἄνθρωπου ἔκραξαν α Ἀγνοῦστε Ἰουστινιανὲ τοῦ Βίγκας! » Ἄλλοι δὲ ἔκραζον α Ἐπιουρκεῖς, γὰρ ὁ ἀρε...! » (17). (Ἀνάγνωθι τὸ χωρίον ὄλον ἄχρι σελ. 341).

τῶνα διζτυρόχλωστον tunicam albam reticulatam. (13) Τσαγγία τὰ ὑποδήματα. Λέξις βερβερικῆ, καθὼς καὶ τὰ Παππούτζια. Τὰ μὲν Τσαγγία ἐξελίπον, ἀπέμεινε δὲ ὁ Τσαγγάρης. Βλ. Κορ. Ἄτ. — Συμ. εἰς τὸν Κωδικόν. — Γλωσσ. Δουκαγγ. καὶ Μεουρσ.

(14) Ῥουσαῖον, ἢ Ῥούσιον χρῶμα τὸ ἐρυθρόν, ἐκ τῆς Λατινικῆς. Τὰς τέσσαρας πατρίας τοῦ ἰπποδρόμου ὁ Πλίνιος καλεῖ Alba, Rossata, Prasinia, Veneta. Τὴν ἱστορίαν τῶν κομμάτων τούτων ὄρα εἰς Περσάλλον, σελ. 112.

(15) Μὴ εὐτυχίῃσιν (ὁ Καλοπόδιος), καὶ μέλλομεν κινδυνεύειν, ἦτοι κινδυνεύομεν. Δὲν εἶναι οὗτος, ὡς νομίζομεν, τύπος τις συνθέτου μέλλοντος; Ἐνεκεν τῆς ἀποβολῆς τῶν ἀπαρεμφάτων, ἡ νεοελληνικὴ ἀνέλυσε περισσότερο τὸν μέλλοντα χρόνον. Ἦθελεν εἶπει Μέλλομεν γὰρ κινδυνεύομεν.

(16) Τὸν διάλογον τοῦτον μεταξὺ Πρασίτων καὶ Μανδατορος, ἐξ ἄλλης ἱστορικῆς πηγῆς ἀρυσθέντες, ἐδημοσιεύσαμεν καθ' ὅλοκληρίαν καὶ μετὰ τινων σημειώσεων εἰς τὸ ἡμέτερον περὶ Μεσαιωνικοῦ Ἑλλητισμοῦ πόνημα, σελ. 282.

(17) Τρεῖς ἢ λέξις γάλαρος ἐντυγχάνεται παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς ἐνταῦθα, παρὰ τῷ Πτωχοπρο-

Σελ. 380.) Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ Κωνσταντῖνα ἢ ἀπὸ Βασιλισσῶν ἀπειμῆθη πέραν εἰς τὸν μὴ ὄλον τοῦ Εὐτροπίου, πλησίον Χαλκηδόνος.

Σελ. 382.) Φώτιος ὁ Κουράτωρ τῶν Πλακιδίας, καὶ Πρόβος ὁ Πατρίκιος ἐπήραν Φωκᾶν ἐκ τοῦ Ἀρχαγγέλου τοῦ Παλατίου ὁλόθυμρον, καὶ ἀπήγαγον διὰ τοῦ λιμένος, ὡς ἐπὶ τὸν οἶκον τῆς Σοφίας, καὶ βαλόντες αὐτὸν εἰς Κάραβορ, ἐδικῆσαν τοῖς πλοῖσις.

Αὐτόθι.) Καὶ τότε ἐπέρχεται Φωκᾶς κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἀπὸ τοῦ προκείμενου τοῦ Ἑβδόμου περὶ ἐσπέραν, καὶ ἔρχεται καθ' ἑαυτὸν εἰς τὸ Παλάτιον τῆς πόλεως.

Αὐτόθι.) Ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐβλήθη εἰς Κοντάρην (18).

Αὐτόθι.) Καὶ περὶ ὧραν ἐννάτην αὐτῆς τῆς δευτέρας ἡμέρας, ἐστέρθη Ἡράκλειος Βασιλεὺς ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ Σεργίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Καὶ ἐπὶ τὴν ἐκτὴς ἡμέραν τρίτην, ἰπποδρομίας ἀγομῆνης, εἰσῆχθη ἡ κεφαλὴ Λεοντίου τοῦ Σύρου, καὶ ἐκαύθη εἰς τὸ ἰππικόν, μετὰ καὶ τῆς εἰκότος Φωκᾶ, ἦν τίνα εἰσήγον ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ εἰς τὸ ἰππικόν, μετὰ κηραφίας ἀσπρόφορον τρεῖς οἱ μάταιοι τῶν ἀνθρώπων. Ἐκαύθη δὲ μετ' αὐτῶν καὶ τὸ Βένετον βάνδον.

Σελ. 391.) Τοῦτῳ τῷ ἔτει αὐτῇ τῇ Ἀγία

δρόμῳ καὶ παρὰ Κωνσταντίνῳ τῷ Πορφυρογεννίτῳ, εἰς τὸ ἐπίγραμμα τοῦ Γραμματικοῦ Εὐφημίου κατὰ τῆς εὐγενείας τοῦ Πελοποννησίου Νικητᾶ

α Γαδαροειδῆς ὄψις ἐσθλαβωμένη. »

Ἦθεν δὲ ἡ λέξις παράγεται; Δὲν συμφωνοῦμεν πρὸς τὴν ἐτυμολογίαν τοῦ Δουκαγγίου, ὅτι; γενεαλογεῖ αὐτὴν παρὰ τὸ αἰεί+δέρω, αἰείδαρος, καὶ διὰ τοῦ διγάμματος Γαείδαρος. Μᾶλλον δὲ παρὰ τὸ αἰεὶ καὶ θορός (αἰείθορος, καὶ Διολικῆ τροπῇ τοῦ θ εἰς δ, Ἀεΐδορος Ἀεΐδαρος, Γαεΐδαρος) ἦτοι λίαν ἐπιφύρατος εἰς ὄρειαν. Οἱ Φωκεῖς ἐκάλουν τὸν ὄνον Μυρλόν, ταυτέστιν ὄχευτήν, λάγνον, μοιχόν, ἀκρατῆ (βλ. Ἠτόχ.). Εἰς τινὰς δ' ἐπαρχίας τῆς νῦν Ἑλλάδος Θούρης ἢ Δούρης (θόρω, θρώσκω, θορέω) καλεῖται ὁ ὄχευτῆς ἵππος, ὁ κίλων (étalon). Θορόν δὲ λέγουσι τὴν σπορὰν τῶν ἀρρένων κτηνῶν, καὶ κατ' ἔκτασιν τὴν ὄσμὴν αὐτῶν, δι' ἧς αἱ κύνες ἀνιχνεύουσι τὰς φωλεὰς τῶν. Ὁ Ἠτόχιος ἀνομάζει τὸν ὄνον Ἰππόθορον, διὰ τὸ θορεῖν τὰς ἵππους εἰς δὲ τὰ νομίσματα ἑλληνικῶν τινῶν πόλεων, ἰδίως εἰς τὰ τῆς Μακεδονίας, ἐνετυπώθη ὁ ὄνος cum veretrum erectum, ὡς σύμβολον ἀσελγείας. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν σύνθεσιν τῆς λέξεως αἰείδαρος, ἢ αἰείδορος καὶ γαείδαρος, τὸ ἐπίρρημα αἰεὶ συνδυάζεται ἐν τῇ νεοελληνικῇ καὶ εἰς ἑτέρας λέξεις. Ἀναφέρομεν τὰ Κυθηραϊκὸν Ἀειδοκίω (αἰεὶ+δονίω) ἐν χρήσει ἀντὶ τοῦ κοσκινίω. (βλ. Γλωσσ. Δουκαγγίου καὶ Κοραῆ Ἄτ. Τ. σ. Α'. 301).

(18) Κοντάριον, ὑποκορισμὸς τοῦ Κοντός. Ἐν τούτοις σημειοῦμεν, ὅτι τῶν ὑποκοριστικῶν ἢ κατὰ λέξις συντομεύεται ἕως ἀπὸ τῆς Θ' καὶ τῆς Ι' ἐ-

Μεσοπεκτηχοστή, συνήχθησαν αἱ Σχολαί (19), καὶ ἄλλοι πολλοὶ τοῦ πλήθους ἐν τῇ Ἀγιοτάτῃ μεγάλη Ἐκκλησίᾳ, καὶ κατέκραξαν Ἰωάννου, τοῦ ἐπίκλητῆ Σεισμοῦ, ὡς θελήσαντος ἐπάραι τὰ ψωμία (20) τῶν Σχολῶν εἰς ὄνομα τῶν στρατιωτῶν.

Καὶ τοῦ Πατριάρχου Σεργίου ὑποσχομένου ἀποθεραπεύειν τὸν ὄχλον, εἰ μόνον ἐνδώσῃσι γενέσθαι τὴν Θεῖαν Ἀσιτουργίαν Τῇ πεντεκαίδεκάτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός, πάλιν πλείονων εὐρεθέντων ἐν τῇ ἀγιοτάτῃ μεγάλη Ἐκκλησίᾳ, καὶ κατακραυγῶν τοῦ λεχθέντος Ἰωάννου οὗτος μὲν καθηρέθη, καὶ κατεβλήθησθε αὐτοῦ παραχρῆμα αἱ εἰκότες· ὁ δὲ Ἐπαρχος τῶν Πραιτορίων Ἀλέξανδρος προσεφώνησε λέγων, ὅτι· « Ἀπὸ ἄρτι πρὸς ἐμὲ ἔχετε χάριν τῶν ψωμίων, καὶ, ἐλπίζω, ἐν τάχει ποιῶ διόρθωσιν εἰς αὐτό. » Ὁ γὰρ λεχθεὶς Ἰωάννης ὁ Σεισμός γ'. Φολλίω (21) πιπρασκομένου τοῦ ψωμίου, αὐτὸς ἡ· Φολλίω αὐτὸ ἠβουλίθη ποιῆσαι καὶ ὁ Θεὸς κατέβαλε τὴν βουλήν αὐτοῦ.

(19) Γὰ διὰ τὴν σωματείαν τῶν τῆς βασιλίδος τεχνιτῶν.

(20) Τὸ ψωμίον, λοιπόν, ἀντὶ τοῦ ἄρτου ἐπικρατεῖ ἐν τῇ ἀγραίᾳ συνθεῖται δύο ἢ τρεῖς ἐκτονταετηρίδας μετὰ βεβαιότητος, καὶ πλείονας πιθανῶς πρὸ τοῦ Μανουὴλ Κομνηνοῦ, καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Πτωχοπρόδρομος κλεῖ αὐτὸ συντομώτερον ψωμίον (Ὁρα Κορ. Ἀτ. Τ. Α'. σελ. 57). Εἰς τοὺς χρόνους τῶν Ἀποστόλων, ὁ ψωμός εἶχε μὲν λάβει σχῆμα ὑποκοριστικόν, ὡς πάμπολλοι ἕτεροι λέξαις τῆς ἀρχιότητος, διατήρει ὁμοίως τὴν πρότερον σημασίαν του· ἐδήλου μόνον τὸ τεμάχιον ἄρτου, τὸν βλωμόν. « Ἐκεῖνός ἐστιν, ὃ ἐγὼ βέβηκα τὸ ψωμίον ἐπιδώσω Καὶ μετὰ τὸ ψωμίον, τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ Σατανᾶς Ἀπὸ οὗ οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνο » (Ἰωάν. 13. 26—30). Τὴν αὐτὴν δὲ σημασίαν τηρεῖ καὶ τὸ ῥῆμα ψωμίζω ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ καὶ τοι μερικωτέρων ὀλίγων, διότι, ὡς φαίνεται, λέγων ὁ Παῦλος· « Ἐάν οὖν πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σου, ψωμίζε αὐτόν » (Ῥωμ. 12. 20.), ἐννοεῖ οὐκ τὴν διὰ ποικίλων φαγητῶν, ἀλλὰ τὴν δι' ἄρτου τροφήν. Ὁ, περὶ κἄλλιον ἐρμηνεύεται ὑπὸ τῆς φράσεως τοῦ αὐτοῦ Ἀποστόλου· « Καὶ ἐάν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου . . . » (Κορ. Α'. 13. 3). δηλαδὴ, ἐάν κατακλιώσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, διανεμῶν ἄρτον τοῖς πτωχοῖς. — Ἡ δὲ λέξις Ἄρτος ἀπέμεινε μόνον ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ συνθεσί. Ἐτώθη ὁμοίως τὸ Ἀκρωβέλιον, εἰς τὴν παράθετον λέξιν Καρβέλιον. « Ἀκρωβέλιον (ἀκρωβέλιον) τὰ ἄκρα τοῦ ὀβελίσκου, καὶ τοῦ ὀβελίου ἄρτου. » Ἡτύχ. « Ὀβελίας ἄρτος, ὁ ἐπὶ ὀβελίσκου ὀπτώμενος. » Αὐτόθι — « Ὀβελίας, ἄρτος περιπεπλασμένος μακρῷ ξύλω. καὶ οὕτως ὀπτώμενος· γίνεταί δὲ παραμῆκης καὶ γαστροῦδης. » Φωτ. Λεξ. « Ὀβελίας, ἄρτος ὁ ἐπὶ ὀβελῶν ὀπτώμενος. Λέγονται δὲ καὶ Ὀβελιαφόροι, οἱ ἐν τοῖς Διονυσίαις τοὺς ὀβελίας ἄρτους αἶροντες· ἐτάσσεται δὲ ἡ λέξις ἐπὶ τῶν ἐργατῶν, ἢ ἀγροίκων. » Αὐτόθι — Ἐκ τοῦ ψωμίου, καὶ καρβελίου, ἡ νεοελληνικὴ ἐσηματίσα καὶ ἐπώνυμα ψωμάς, καρβελάς. Περὶ ἀγωγῆς δὲ τὰ ψωμοποίητης, ψωμογενεῖω (jeûner au pain et à l'eau). (Neugriechisches Teutsch-Italiänisches Wörterbuch), ψωμοποιεῖω, ψωμοποιός, ψωμοχορταίνω, ψωμώω, ψωμομένος (μεστός), κ. τ. λ. — Παράδοξον, ὅτι ἐνώπιον ἐξέλιπεν ἐκ τῆς ἡμετέρας κοινῆς συνθεῖς ἡ λέξις ἄρτος, μετὰ βεβαιότητα κατὰ χρόνους ἀβελιούς καὶ διεσώθη

Καὶ τοῦ Πατριάρχου Σεργίου ὑποσχομένου ἀποθεραπεύειν τὸν ὄχλον, εἰ μόνον ἐνδώσῃσι γενέσθαι τὴν Θεῖαν Ἀσιτουργίαν Τῇ πεντεκαίδεκάτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός, πάλιν πλείονων εὐρεθέντων ἐν τῇ ἀγιοτάτῃ μεγάλη Ἐκκλησίᾳ, καὶ κατακραυγῶν τοῦ λεχθέντος Ἰωάννου οὗτος μὲν καθηρέθη, καὶ κατεβλήθησθε αὐτοῦ παραχρῆμα αἱ εἰκότες· ὁ δὲ Ἐπαρχος τῶν Πραιτορίων Ἀλέξανδρος προσεφώνησε λέγων, ὅτι· « Ἀπὸ ἄρτι πρὸς ἐμὲ ἔχετε χάριν τῶν ψωμίων, καὶ, ἐλπίζω, ἐν τάχει ποιῶ διόρθωσιν εἰς αὐτό. » Ὁ γὰρ λεχθεὶς Ἰωάννης ὁ Σεισμός γ'. Φολλίω (21) πιπρασκομένου τοῦ ψωμίου, αὐτὸς ἡ· Φολλίω αὐτὸ ἠβουλίθη ποιῆσαι καὶ ὁ Θεὸς κατέβαλε τὴν βουλήν αὐτοῦ.

Αὐτόθι.) Καὶ Ἀσόντιος Κόμης τοῦ Ὁφάρου (22). Σελ. 392.) Ἐν τῷ μίσθῳ δὲ ἄχρις ἡμερῶν δέκα ἐφεξῆς διαδραμουσῶν, καὶ μηδένος τῶν ἐχθρῶν σύγγυς τοῦ τείχους φανέντος, ἐξήλθοι στρατιῶται μετὰ παλληκαρίων (23) καὶ πολιτῶν, ὄψαι

παρ' ἄλλοις λαοῖς. Ἡ διάλεκτος τῶν Βίστων, Κελτικὴ τὴν ἀρχὴν, καὶ οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουσα πρὸς τὰς νεολατινικὰς τῆς Εὐρώπης γλώσσας, καλεῖται Artioa τὸν ἐξ ἀρχαιοῦ ἄρτον (Magy-Lafont. Rom.-Prov. p. 52)· εἰς δὲ τὴν συνθηματικὴν τῶν κλεπτῶν τῆς Γαλλίας διάλεκτον, ὁ ἄρτος ὀνομάζεται ἑλληνιστὶ Artion (Roquefort. Suppl. p. 25).

(21) Ἡ Φόλλια, ἢ Φόλλα ὑπῆρξε κατ' ἀρχὰς τέλος τι ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου ἐπιβλήθη, ἀκολούθως δ' ἐγένετο νομίσματος ὀνομασία, ἰσότητος τῷ ὀβολῷ. « Ἀπεγράφητο δὲ τὰς τῶν λαμπροτάτων οὐσίς, τέλος ἐπιθεῖς, ὃ τινι Φόλλια αὐτὸς ἐπέθηκεν ὄνομα. » Σωζομ. Ἐκκλ. Ἰσ. Βιβλ. Β'. — Βλ. Μεουρσ. Γρηγοροβερβ. Γλωσσ.

(22) Γνωστὸν, ὅτι τὸ ὀφάριον ἀντὶ τοῦ ἰχθύος, εὐρίσκεται πεντάκις εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, καὶ παρά μόνον τῷ Ἁγίῳ Ἰωάννῃ ἐξ ὄλων τῶν Ἀποστόλων καὶ Εὐαγγελιστῶν (6. 9 — 6. 11. — 21. 9 — 21. 10 — 21. 13.) Καὶ τὸ δε πρὸς ἐπίσχυσιν τῆς παρατηρήσεως, ὅτι τὸ ὄφρος τοῦ τετάρτου τῶν Εὐαγγελιστῶν πλησιάζει ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἱερογράφον, κατὰ τε τὸ λεκτικὸν καὶ τὸ γραμματικόν, εἰς τὴν τότε κοινῶς καθομιλουμένην καὶ ὑπὸ τῶν πλείονων ἐννοουμένην ἑλληνικὴν διάλεκτον. Ὁ Ματθαῖος, ὁ Μάρκος, καὶ ὁ Λουκᾶς ἐκ τῶν Εὐαγγελιστῶν, καὶ οἱ λοιποὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης συγγραφεῖς καλοῦσι τὸ ὀφάριον ἰχθῆρ. Ὡς ἐκ τούτου, τὸ Γλωσσάριον καὶ τὸ Φρασεολόγιον τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου ἠθέλον εἰσθεῖν κτῆμα πολυτίμητον εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης καὶ Φιλολογίας.

(23) Διατί γράφουσιν οἱ Βυζαντινοὶ τὸ παλιὸν κάριον διὰ τοῦ ἰ; Ἐάν παράγεται ἐκ τοῦ Ἰωνικοῦ Πάλληξ καὶ τοῦ Αἰολικοῦ Πάλληξ, πρέπει ὀρθώτερον τὸ η. Ὅπως δὲ ποτε, ἡ λέξις αὕτη φαίνεται πρῶτην φοράν εἰς τὰ στρατιωτικὰ συγγράμματα τοῦ Λέοντος καὶ τοῦ Κωνσταντίνου, τοῦ ὄπερ

ἄνθρωποι ὡς ἀπὸ δέκα μιλίων θείσασιν ὀλίγα γεννήματα (24) καὶ συνέβη ἀπαρτηθῆναι αὐτοῖς τοὺς ἐχθροὺς, καὶ ἔρθεν κάκειθεν τικὰς διαπεσεῖν· συσχεθῆναι δὲ καὶ τικὰς ἐκ τῶν παλλικαρίων, τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν πολιτῶν ἐξελεύοντων σὺν αὐτοῖς. Εἰ γὰρ μὴ συνέβη τοὺς στρατιώτας περισπασθῆναι εἰς τὸ ἐκδικῆσαι τὰ ἴδια παλλικάρια καὶ τοὺς πολέτας, ἱκανοὶ ἐφορεῖοντο ἐκ τῶν ἐχθρῶν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

Σελ. 393.) Πρῶτον μὲν διὰ πειλῶν Σκλάβων γυμνῶν, κατὰ δὲ δευτέραν τάξιν, πειλῶν λαβῶν (25).

ἀποδεικνύει τὸ σύγγρονον, ἢ καὶ μεταγενέστερον τοῦ Περσολίου. Τὸ δὲ Πάλλιαξ παράγεται ἐκ τοῦ Πάλλω, ὅπερ αἰνίσσεται τὴν ἡλικίαν, ὅτε τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ἔχει τὴν μεγίστην ἐκινήσειν. Οὕτω καὶ τὸ Παιλλός, ἢ Πιλλός (ἄρην, νέπιος, νεκνίας), καὶ τὸ Παῖς προήλθον ἐκ τοῦ Παῖω, πίπτω, προσκόπτω ἴδιον τῆς βρεσικῆς ἡλικίας. Καὶ τὸ Σκάριον (παιδίον) τοῦ Ήουρίου, ἐκ τοῦ Σκαίρω, παδῶ, τρέσσομαι, βιάζω, εἰμί εἰς ὄργασμόν, ἔθεν τὸ τῆς νεοελληνικῆς Σκαρῖω (ἐτάριας τὸ σκαρῖω). Καὶ τὸ Ράριον τοῦ αὐτοῦ, καὶ ὁ Μόσχος, νέος, (λέξις συγγενῆς τοῦ Ὄσχος, καὶ Μίσχος, ἐλληνικῶν, τοῦ Ἰταλικοῦ Mozzo, τοῦ Γαλλικοῦ Mousse, ἐτι δὲ τοῦ Ὄσος, καὶ πλείστων ἄλλων λέξεων νεολατινικῶν, ἃς σημειοῦμεν εἰς ἐπίτηδες σύγγραμμα). Ὡσαύτως δὲ τὸ Ράγαξ (ἐκ τῆς λαρικῆς λέξεως Ράγκ, ἢ δύναιμι, ὄρη), συμφύει τοῦ Ἰταλικοῦ Ragazzo καὶ τὸ Ἄγουρος, ἢ Ἄωρος τῆς νεοελληνικῆς· καὶ τὸ Πῶλος, ἢ Πωλός, συγγενῆς τοῦ λατινικοῦ Puella, τοῦ Ἰταλικοῦ Pollo, τοῦ ἡμετέρου Πουλίω καὶ τὸ Λιάξ τοῦ Ήουρίου, παῖς ἀρχιγέννητος, καὶ τὸ Χλωρός, ἀκμάζων, ἔρθεος, νέος, καὶ τὸ Κούρος καὶ Κόρις, καὶ τὸ Ἠγάρος, καὶ πλείστα ἄλλα. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀρχαῖον Γαλλικὸν Gars, ὁ πάλλιαξ, φαίνεται πως συγγενῆς τοῦ ἐλληνικοῦ Ἄρσην = Ἄρην, τῆ συνήθει προσθήκη τοῦ διγύμματος (Γάρσην). Ἡ δὲ ἀρχικὴ τῆς Γαλλικῆς λέξεως σημασίαι ὑποστηρίζει τὴν μετὰ τοῦ Πάλλιακος, καὶ τοῦ βυζαντινοῦ Παλλικαρίου συγγένειαν, διότι Παλλικαρίον ἐκαλεῖτο ὁ συμβουθός καὶ ὑπασπιστής τοῦ ἀξιωματικοῦ νεανίας· αὐτὸ δὲ τοῦτο σημαίνει τὸ ἀρχαῖον Γαλλικὸν Gars, ὅθεν προήλθε τὸ τοῦ κερκικαχότος λατινισμοῦ Garcio.

- Portabat Garcio parmiam. »
- Hunc præcedebat cum parma Garcio. »

(Guillaume le Breton : Philippide)

(24) Τὰ γεννήματα ἐν τῇ περιορισμένῃ σημασίαι τῶν δημοτικῶν κερπῶν, ὡς καὶ ἐν τῇ ἡμετέρῃ ἀγοραίᾳ. Ἡ λέξις εὐρίσκειται εἰς τὴν γλώσσαν τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλ' ἐκφράζει γενικώτερον πᾶν εἶδος εἰσοδήματος γεωργικοῦ· « Καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γεννήματά μου καὶ τὰ ἀγαθά μου » (Λουκ. 12. 18). « Οἱ μὴ πίω ἐκ τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου » (Μάρκ. 14. 25).

(25) Ἡ λέξις, καθ' ὅσον γινώσκουμεν, ἀπέμεινεν

Σελ. 394.) Καὶ ἐρεθέντες δὲ ναῦται ἐν τῇ πόλει, καὶ αὐτοὶ ἐξήλθον εἰς σωμαχίαν τοῖς πολιταῖς· καὶ εἰς ἐξ αὐτῶν ἐμηχανήσατο καταρτίαν (26), καὶ ἐκρέμασε εἰς αὐτὴν κάρα θοῦν, ὀφείλων δὲ αὐτοῦ ἐμπρῆσαι τοὺς πυργοκαστέλλους τῶν ἐχθρῶν.

Αὐτόθι.) Ἠγορία δὲ χαλάσας εἰς θάλασσαν τὰ μονόξυλα, ἄπειρ ἤγαγεν μεθ' ἑαυτοῦ καὶ οὐ συγχωρεῖτο ἐκ τῶν σκαφοκαραβῶν... Ἐμειναν

ἀδιερμήνευτος Ὁ Σουῖδας γράφει « Ζαβρεῖον ἐν ὧ αἱ Ζάβκι, αἱ εἰσὶν ὄπλα πολεμικὰ, ἀπόκεινται Ζάβκι γὰρ τὸ λῶρικον. » Ζαβάτος, λοιπὸν, ὁ Ζάβαν φέρων στρατιώτης. — Ἡ λέξις Ζάβα, ἢ Ζάβια, διεφθαρμένως, σώζεται μέχρι τῆς σήμερον, σημαίνουσα τὴν πόρπην (agrafe), εἶναι δὲ καταγωγῆς Αἰολοδωρικῆς, συντεθειμένη ἐκ τοῦ ἐπιτατικοῦ ζα καὶ ἄβος, ἄβα (ὑβός, ὑβή), δηλαδὴ, κυρτός, κυμπύλος, ἀγκύλος, διὸ καὶ ἀρχαίην ἐκάλουν τὴν βυζαντινὴν Ζάβαν οἱ ἀρχαῖοι. Ὑπάρχει καὶ λέξις νεοελληνικὴ Ζαβίον, ἢ ἐπὶ τὸ Αἰολικώτερον Ζαμπίον καὶ Γασπιόν, ὁ βίτρυς, οὕτως ὀνομασθεῖς, ἔνεκα τοῦ κυρτοῦ σχήματός του, καθ' ὅλας τὰς νεωτέραις γλώσσαις. Παραδείγματα τὸ Ἰταλικὸν Rispo, καὶ Raspollo, καὶ Gaspo (βίτρυς) δηλοῖ τὸ Ἐξψόν, ἦτοι κυρτόν, Αἰολοδωρικῶς προφερόμενον Ἐξσπόν καὶ Ἐξσπον, διὰ δὲ τοῦ διγύμματος Γράσπον, καὶ ὑποκοριστικῶς Γρασπόλος ἢ Ρασπόλος καὶ Ράσπολος. Ὡσαύτως τὸ Gambo, ὅπερ σημαίνει τὸν ἐπικλιτῆ τῶν θύμων κυλῆν. Τοῦτο ἀναφέρεται πρὸς τὸ τῆς νεοελληνικῆς Γαβός (Γ-άβός, ὑβός,) ὅπερ ἄλλοι τὸν στραβῶς βλέποντα, τὸν παραβλῶπα, καὶ ἀνάλογα πρὸς τὸ Ἰταλικὸν Losea (Λόσχος, Λοσκός, Λοξός), καὶ πρὸς τὸ Γαλλικὸν Louche. Πάμπολλα δὲ ἕτερα συγγενῆ καὶ ἀνάλογα παραλείπομεν, βραχυλογίας χάριν. Σημειοῦμεν ὅμως, ὅτι τὸ μόριον ζα καὶ εἰς ἄλλαις λέξεσι ἰδίαις τῆ νεοελληνικῆ ἐσώθη. Πλὴν τοῦ Ζαβῶ, ἐν τῇ σημασίαι τοῦ ἀνοήτου λαμβανόμενου, (τὸν Παλαβόν παραλόγως ἀνήγαγον εἰς τὸν Ζαβόν, καθὸ πιθανώτερον ἀναγόμενον εἰς τὸν λατινικὸν Balbum, τῆ παρενθέσει τοῦ εὐφρονητικοῦ α), ἡ ἡμετέρα ἰδιώτικος ἔχει τὸν Ζαβάλλην (ζα + θάλλω), τὸν Ζαμπάνην (ζα + ἄμπνοια, ἀναπνοή) ἦτοι ἀσθματικόν, (λέξις συγγενῆς τῆς Ἰταλικῆς Zampogna, ὁ ἐκ κλάμου ποιμενικὸς αὐλός), ὅθεν καὶ ῥῆμα Ζαμπουναῖω, ἀθμῆναι, ἀρρωστῶ· ἔχει δὲ προσέτι τὸ Ζάγω (ατυπῶ ἐπανειλημμένως, ἢ δυνατῶ), ἐκ τοῦ ζα + ἄπτω, ἄπτομαι τὸ Ζαλαπατῶ (ζα + λακπατῶ), τὰ Ζάβια (ζα + βιατός), τὸ Ζαβλακῶμαι (ζα + βλακῶ, βλάζω) ἀρρωστῶ, ἀσθεῖω βλ. Λεξ. Ἀπλορωμ. Γερμ. καὶ Ἰταλ. Λειψία 1796), τὸ Ζαρίνω (Ζαρόω, ἴσως ἐκ τοῦ ζα + ῥύω, ἔρύω) τὸ Ζαρθός ἢ Ζερθός (ἴσως ἐκ τοῦ ζα + ραθός, ἢ ραιθός· Ζραιθός, Ζαρθός), καὶ τὰ λοιπά.

(26) Καταρτία ἢ Κατάρτιον ἐλέγετο ὁ ἰστός τοῦ πλοίου ἕως ἀπὸ τοῦ χρόνου Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ (κατὰ + ἄρτιον).

δὲ σκαφοκάραβοι εἰς ὄψιν τῶν μονοξύλων ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Κώσταντος πέραν εἰς Πηγὰς, μὴ συγχωροῦντες παρεκδθεῖν τὰ μονοξύλα.

Σελ. 395.) Ἐὰν οὖν θέλετε λαβεῖν ἕκαστος τῶν ἐν τῇ πόλει, πρὸς σάγιν καὶ κάμισιν, ποιῶμεν σύγγυλιν πρὸς τὴν Σάρβαρον (27).

Ἀντίθετι.) Ὁ δὲ ταύτης ὁ ὢν ἐν αὐτῷ τῷ καράβῳ (28).

Ἀντίθετι.) Καὶ εἶπα γ, ὅτι ἡμεῖς οὐ προσέχομεν αὐτῷ.

Σελ. 400.) (29) Μέγαν χειμῶνα εἶρον εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ζάρα, καὶ ἐξέβαλον ἐκ τῶν καστελλῶν Πέρσαν καὶ ἄλογα, καὶ οὕτω κόπτουσι τοὺς χιῶνας . . . Ἐλθόντες ἐπὶ τὰ μέρη τῶν Καρζάκων ἠύραμεν θαλάσσης πολλὰς καὶ ἀνθρώπων καὶ ἄλλογων, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει τῶν Καρζάκων ἐμείναμεν. Καὶ ἐκελεύσαμεν τοῖς τῶν φιλοχριστῶν ἡμῶν ἐκστρατευμάτων (30), ἵνα τὰ ἄλογα αὐτῶν εἰς τοὺς οἴκους τῆς πόλεως βάλωσι διὰ τὸν

(27) Σάγιν, ἢ σαγίον, ἢ σάγισμα, εἶδος τι χονδρῶν ὑράσματος. « Ἄλογα αὐτῶν ἀρματωμένα μετὰ κεραιλάρεων καὶ σκισμάτων λωρικαινῶν. » Νικ. εἰς Μαν. Κομν. Βιβλ. Ε.—Κάμισις ἢ καμισίον « ὁ ἐπὶ καμάτων χιτῶν. » Γλῶσσ. Βασιλ.— Ἡ δευτέρα αὕτη λέξις μετεβιβάσθη εἰς ὅλας τὰς νεολατινικὰς γλώσσας· παρ' ἡμῶν δ' ἔμεινε σύνθετος μετὰ προθέσεως λέγομεν ὑποκάμισον. Καμισάτους ἐκράζον οἱ πατέρες μας τοὺς ὑπηρέτας τοῦ θουισστηρίου. Βλ. Γλῶσσ. Μεουρα.

(28) Ἡ λέξις Κάραβος εὑρίσκεται εἰς πάντας τοὺς μετὰ τὴν Εἰκονομαχίαν συγγραφείς. Ἀπαντῶμεν αὐτὴν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν Βασιλικῶν, εἰς τὴν τακτικὴν τοῦ Λέοντος καὶ εἰς τὴν τοῦ Παρρυρογεννήτου, εἰς τὸν Σουΐδαν, καὶ τὸν συγγραφεὴ τοῦ Ἐτυμολογικοῦ. Σπικνωτέρη δὲ ἡ λέξις Καραβοκύρις. Ἐνταῦθα βλέπομεν πρώτην φοράν τὸ καράβιον.

(29) Τὸ χωρίον τοῦτο ὑπάρχει πολύτιμον, καθὼς ἀποτελοῦν μέρος τῆς ἐπισήμου ἐπιστολῆς τοῦ βασιλέως Ἡρακλείου. Εἶναι, λοιπόν, ἡ ἐπίσημος ἑλληνικὴ γλῶσση κατὰ τὴν Ζ'. ἐκκτονταετηρίδα· λυπερὸν δὲ ὅτι τὸ μνημεῖον ἀπέμεινεν ἀπαρητήρητον ἕως τοῦδε. Ἐπικαλούμεθα ἐπ' αὐτῷ τὴν προσοχὴν τῶν φιλολόγων. Ἰδοὺ τῆς ἐπιστημότητος ἡ μαρτυρία· « Τῇ 16. τοῦ Μαΐου μηνός, ἰνδικτιῶνος α'. ἡμέρα πρώτη, αὐτῇ τῇ ἀγίᾳ Πεντηκοστῇ, ἀνεγνώσθησαν ἀποκρίσεις ἐπ' Ἀμβωνος ἐν τῇ ἀγίᾳ τάτῃ μεγάλη Ἐκκλησίᾳ, σταλείσαι ἐκ τῶν ἀνατολικῶν μερῶν ὑπὸ Ἡρακλείου τοῦ εὐσεβεστάτου ἡμῶν βασιλέως, δηλοῦται τὴν πτώσιν Χοσρόου, καὶ τὴν ἀναγόρευσιν Σεροίου τοῦ Περσῶν βασιλέως, αἵτινες ἔχουσιν οὕτως. »

(30) Ἡ φράσις φιλόχριστος στρατεύμα, συνθεσάτη παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς, καὶ ἀκόμῳς μεθερμηνευομένη λατινιστί· *Copiae Christi amantes*, προσμαρτυρεῖ τὸ πρωτότυπον τοῦ ἐγγράφου.

γεγόμενον χειμῶνα, καὶ ἵνα πρὸς ἵνα ἵππον εἰς ἕκαστον αὐτῶν εἰς τὸ ἀπληκτον ἡμῶν.

Σελ. 402.) (31) Ἡμεῖς διὰ τῆς προστασίας τοῦ Θεοῦ καλοποδίτως (32) τῷ μεγάλῳ διαδήματι ἐκοσμήθημεν.

Σ. ΖΑΜΠΕΛΙΟΣ.

ΠΕΡΙ ΜΟΡΜΟΝΩΝ.

—ooo—

Ἐκ τῶν μᾶλλον ἀξιοπεριέργων γεγονότων ἄτινα βλέπομεν καθ' ἑκάστην τελοῦμενα κατὰ τὸν ἐνεστώτα αἰῶνα, αἰῶνα θαυμάτων, ἐθεωρήθη, καὶ οὐχὶ ἀδίκως, ἐν Εὐρώπῃ ἡ γέννησις, ἡ ἀνάπτυξις καὶ ἡ ἀξιοθχύμωστος πρῶντι πρόοδος τῆς ἐν τῇ Ἀρκτῶξ Ἀμερικῇ κίεσεως τῶν Μορμόνων.

Τί δὲ ἡ λέξις *Μορμών* καὶ πόθεν ἐτυμολογεῖται; Οἱ κατὰ τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην σοφοὶ ἀποροῦσι πάντες πῶς νὰ ἐρμηνεύσωσιν αὐτὴν· ἐγὼ ὁμῶς ὅστις εἶμαι γέννημα καὶ θρέμμα τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, καὶ διὰ τοῦτο ἐννοῶ ὅπως οὖν τὴν γλῶσσαν τῶν πατέρων μου, ἐπέισθην, ἀροῦ μάλιστα καλῶς παρετήρησα τὴν παρατιθεμένην εἰκόνα τοῦ μεγάλου προφήτου τῶν Μορμόνων, ὅτι ἡ λέξις εἶναι ἑλληνικωτάτη. *Μορμών* ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων πάντι φοβερὸν καὶ ἀποτρόπαιον ἕνεκα τῆς ὕψεως αὐτοῦ. Ὡς οἱ σύμμεχοι φοβοῖντο τοὺς πελταστάς ὡσεὶ μορμόνας παιδάρια, λέγει ὁ Ξενοφῶν ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς αὐτοῦ (Α'. δ'. 17). Δὲν εἶναι φοβερὰ καὶ ἀποτρόπαια ἡ μορφή τοῦ μεγίστου τούτου προφήτου;

(31) Μνημεῖον ὠσχύτως πολύτιμον. Εἶναι τὸ ἐπίσημον Ὑπομνηστικὸν (*exemplar commonitorii*) τοῦ βασιλέως Περσῶν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἡρακλείου. Ἀπόδειξις τρανωτάτη, ὅτι ἡ διπλωματικὴ γλῶσση κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους δὲν ἦτο πλέον ἢ λατινικὴ, ἀλλ' ἡ ἑλληνικὴ. Τὸ ἐγγράφον, δυστυχῶς, εἶναι ἐλλιπές.

(32) Ὁ δυτικὸς σχολιαστὴς τοῦ Πασχαλίου προτείνει τὸ ἀγαθῶς ἀντὶ τοῦ καλοποδίτως. Ἀλλὰ μὴ πως ἔχη ἡ λέξις αὕτη σχέσιν τινὰ πρὸς τὸ τῆς ἀγοραίας συνθεσίας *Ποδιακόν*, εὐδαιμονισμὸς *présage d'une heureuse issue*, ὅπερ ἐτυμολογεῖται παρὰ τὸ *Εὐοδία*, καὶ *Εὐοδιακόν*, καὶ εἶναι συγγενὲς τοῦ *Κατευοδίου*; Ὁ πλεονασμὸς τοῦ ἐπιθέτου ἐν ἀρχῇ τῆς ἀμφιβόλου λέξεως δὲν ἀντιτείνει εἰς τὴν εἰκασίαν, ἐὰν σκεθῶμεν ὅτι τὸ *εὐ* τῆς ἀρχικῆς συνθέσεως ἀπώλεσε τὴν ἰσχύον του κατὰ τὴν συμβᾶσαν παραφθοράν. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον εἴχεται ὁ καινὸς λαὸς τὸ *Καλόν* κατευοδίως, ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ πλεονάζοντος ἐπιθέτου, τὸ δὲ δημῶδες ἀσμάτιον ἐκφωνεῖ.

* Ἰδέτε νὰ βλέπετε * πίσω σου, τριαντάφυλλα * μπροστά σου, καὶ καλοκαταβόδιστα νὰ * πᾶς * στὰ γονικά σου! »